

ВСТУП

Христос утворив одну-єдину «свою» Церкву. Вона, за словами св. Августина, свята, хоча й складена з грішних людей. Одним із найбільших людських гріхів є розділення Христової Церкви, які неодноразово ранили Церкву – Христове Тіло – упродовж історії. Не обійшли стороною поділи і розколи й нашу помісну Київську Церкву. Ми ще й понині є свідками її конфесійної роздробленості. Тому проблема подолання гріху розділення, залікування ран, залишених поділами, тобто екуменічна проблема є надзвичайно актуальна як для нашої Церкви, так і в цілому для Христової Церкви. За благородну справу відновлення єдності Церков у Христовій Церкві бралися найбільш світлі і святі постаті видатних діячів християнства. В їх сузір'ї яскраво сяє «зоря» нашого генія, християнина й патріота, митрополита Галицького Андрея Шептицького.

Активно працюючи для відновлення єдності як Київської Церкви, так і українського народу, митрополит Андрей залишив нащадкам надзвичайно цінний доробок. Тому першою справою є належне вивчення його екуменічної спадщини з метою використання в сучасній добі.

Тема нашої праці зумовлена не лише бажанням дослідити, а й оцінити екуменічний доробок митрополита Андрея.

Свою богословську думку та практичну діяльність митрополит Андрей перш за все пов'язав із богослов'ям давньої нероздільної Київської Церкви. Це богослов'я потрібно було зробити підставою відновлення раніше втраченої внутрішньої єдності. Розвитком древнього богослов'я Шептицький бачив спільний Київський патріархат у спільноті з Вселенською Церквою.

На сьогодні існує багато праць, у яких досліджується доробок митрополита в площинах історичних, богословських, соціальних, екуменічних, еклезіологічних та ін., але жодна з них не є вичерпною. У цій праці ми ставимо за мету відобразити екуменічну еклезіологію митрополита Андрея у світлі сучасних тенденцій розвитку еклезіології УГКЦ.

З метою кращого і всебічного висвітлення запропонованої теми, працю поділено на два розділи, перший із яких є основою для розуміння другого. Перший розділ вводить нас у розуміння митрополитом проблематики поділу Церков і шляхів його подолання.

Представлені погляди митрополита, синтезовані з різних документів, являють собою спробу об'єднання їх у логічну систему. У другому розділі ми розкриваємо конкретні кроки митрополита по втіленню в життя своїх ідей. Ми не претендуємо на всебічне охоплення еклезіології митрополита і тому зосереджуємося на окремих елементах його спадщини. Ними, зокрема, є сопричастя літургійних обрядів у Вселенській Церкві і сопричастя монаших традицій.

Без сумніву, ці елементи в системі мислення митрополита ніколи не були відокремленими одне від одного. Натомість ми свідомо їх відокремлюємо для кращого сприйняття та осмислення глибини кожного з них.

Опрацьовуючи тему «українського екуменізму» у вченні митрополита Андрея

Шептицького», ми використовували як джерельну літературу такі праці: збірку «Церква і церковна єдність» том I, де містяться документи та матеріали зі спадщини слуги Божого Андрея Шептицького, присвячені єдності Церков; «Твори аскетично-пасторальні» авторства митрополита, де зібрані різні його послання до духовенства та вірних; послання «Як будувати рідну хату?», в якому митрополит розглядає проблеми державного будівництва, а в третій частині цього послання накреслює історію Берестейської унії; «Листи-послання» (1939-1944р.), де зібрані як перші пастирські листи Кир Андрея, так і листи та послання останніх років його життя.

Більшу частину допоміжної літератури, використаної в цій праці, становлять різні матеріали з часописів «Богословіє», а саме: статті дослідників спадщини митрополита Андрея – о. Івана Шевціва, о. д-ра Івана Музички, о. д-ра Івана Гриньоха, о. д-ра Василя Ленцика, о. д-ра Івана Нагаєвського, проф. д-ра Йосифа Мадея, о. д-ра Івана Тилявського, о. проф. д-ра Мелетія Войнара, архимандрита Климентія Шептицького, о. д-ра Ігоря Мончака та сучасного патріярха УГКЦ владика д-ра Любомира Гузара. Також було опрацьовано книги о. д-ра Василя Ленцика «Визначні постаті Української Церкви: митрополит Андрей Шептицький і патріярх Йосиф Сліпий», о. д-ра Івана Гриньоха «Слуга божий Андрей – Благовісник єдності», Анатолія Марії Базилевича «Твори слуги Божого митрополита Андрея Шептицького» та ин.

ВИСНОВКИ

Тривале, майже півстолітнє правління великого митрополита Андрея прийшлося на час бурхливих подій у світі і великих змін у житті українського народу. Для нього митрополит став велетом духа й чину, мужем, посланим від Бога духовно і національно пробудити Галичину.

Однією із ідей, якою палав митрополит і якій присвятив усе своє життя, було бажання єдності Української Церкви. Митрополит розробив, а тоді невтомно і послідовно втілював свою унійну програму.

Черпаючи з повчань східних отців, спираючись на спадщину своїх попередників: І. Потія, Й. Кунцевича, Й. В. Рутського, М. Рогози, П. Могили, Й. Борецького та багатьох інших поборників єдності, митрополит Андрей конкретизував поняття екуменізму, поставивши питання: як можна бути східним і водночас католиком? Шукаючи відповіді, кир Андрей критично аналізує ті наслідки Берестейської унії, які виникли з її неправильного розуміння. Одним із таких негативних наслідків він називає відчуження греко-католиків від східних джерел та підлягання латинізаційним впливам як в обряді, так і в богослов'ї та канонічному праві. Тому, для просування до церковної єдності, потрібно повернутися до традиції XVII століття, спільної для греко-католиків і православних перед конфесійним поділом між ними.

Ще задовго до подій II Ватиканського Собору, митрополит Андрей у своїй концепції поєднання Церков показував такі шляхи і способи поєднання, котрі після Собору стали офіційним екуменічним вченням Вселенської Церкви. Церква в баченні Шептицького – це невидимо-видима, божественно-людська реальність, очолена Христом невидимо і Римським Архиєреєм видимо. Кроки до з'єднання з боку греко-католиків – у поверненні до спільних джерел доби нерозділеної Київської Церкви. II Ватиканський Собор також

вбачав роль східних католиків в екуменічному русі в їх поверненні до автентичної східної традиції християнства.

Позаяк і греко-католики, і православні залишилися Церквами, їм потрібно було краще пізнати одне одного. Для цього Шептицький невтомно створював різні інституції, відновлював старі і запрошував в УГКЦ нові монаші чини й згромадження, які мали б стати корисними в провадженні унійної праці. Він пропагував ідею з'єднання на Заході через участь у конгресах, а на Сході – через зустрічі та листування з православними братами.

Йому не йшлося про приєднання більшої чи меншої частини православних до Католицької Церкви, бо знав, що це не розв'яже справи поєднання. Митрополит прагнув цілісного і всезагального об'єднання всіх нез'єдинених Церков із Вселенською Церквою. В цьому митрополит Андрей вбачав покликання і місію УГКЦ, котра через віру з'єднана із Заходом, а обрядом – зі Сходом. Увінчанням цієї єдності мало б стати створення Київського патріархату. Тому у своїй сутності післяунійна Церква покликана не тільки представляти Східні Церкви у Вселенській Церкві, але, хоча й недосконало та неповно, бути прототипом єдності між Східними і Західними Церквами. Цій візії єдності Церков митрополит служив упродовж усієї своєї архипастирської діяльності.

Поєднавши у своїй особі інтелектуальну думку західної і східної цивілізацій, митрополит водночас залишився вірним східнослов'янській культурі та традиції. Кир Андрей розумів, що для відновлення давньої єдності Київської Церкви необхідно глибоко усвідомити спільну духовну спадщину, яка є спадщиною Києва – матері всіх Церков Руських. Спільна історія й культура наблизатиме до спільного майбутнього.

Можливо, митрополит Шептицький не був екуменістом у такому сенсі, якого набуло це слово після II Ватиканського Собору, однак він був першим із тих, котрий творчо прокладав нові шляхи до єдності. У християнській любові митрополит вбачав силу, здатну засипати прірви упереджень і взаємної недовіри. Тільки потерпаючи від розділень, можна їх подолати. Ці думки постійно супроводжували митрополита в його щоденному житті.

Митрополит Андрей був особистістю настільки багатогранною та неординарною у своїй діяльності, сином свого часу і водночас предтечею майбутнього, що часто зустрічався у житті з підозрами й нерозумінням, докорами і спротивом. Та, попри те все, у його житті не було місця песимізму. Він мужньо, іноді по-християнськи максималістськи вивіряв свої життєві рішення зі словами заповіту Христа: «Щоб усі були одно».

ЗМІСТ

Вступ.....	2
Розділ 1. Митрополит Андрей та візія екуменізму	
1.1. Євхаристійний аспект	5
1.2. Літургійний аспект.....	10
1.3. Канонічний аспект.....	19
Розділ 2. Практичні дії митрополита щодо з'єднання Церков	
2.1. Розгортання монашого руху.....	24
2.2. Екуменічний погляд на історію Київської Церкви.....	31

2.3. Особисті контакти.....	40
Висновок.....	47
Список використаної літератури.....	50
Список скорочень.....	53